

Ключевые слова: рискованное поведение, априорное возмозность выбора, Интернет-общение.

Summary. The rapid development of digital technologies caused not only a doubling of reality by creating actually understanding virtuality but also origin some accompanying phenomena of different modalities, which are directly reflected in real social and individual human existence. The risky behavior in the sphere of the Internet communication is one of the most important modern phenomenon. Nowadays the author's efforts to diagnosis this phenomenon exactly by interviewing senior schoolchildren lead only to outline the contours of this phenomenon and demonstrate its implicit nature.

The author suggests that more accurate understanding of the risky behavior is possible with the help of some methodological conditions. Firstly, the methodological standard of understanding of rationality person's action in the condition of uncertainty should be transformed. Secondly, the consideration of the risky behavior as a phenomenon with a labile modality that is not complementary to the phenomenon of the Internet addiction. Finally, it is proposed that the traditional instruments of diagnostic of such phenomena should supply with analysis of subjective ways to implement aprioristic opportunities of a choice in the communicative situations of the Internet space.

Keywords: risky behavior, aprioristic opportunity of choice, the Internet communication.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2016

К. М. Павелків

МОЖЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї І ШКОЛИ

Анотація. У статті схарактеризовано можливості Інтернету в організації взаємодії сім'ї і школи; розкрито структуру взаємодії сім'ї і школи, виділено етапи встановлення взаємодії сім'ї та школи, проаналізовано основний зміст цієї роботи, виокремлено умови успішної співпраці школи і сім'ї.

З'ясовано, що сучасні Інтернет-технології покликані зробити взаємодію сім'ї і школи зручною, швидкою, безперервною і психологічно комфортною, що, своєю чергою, впливає на ефективність взаємодії сім'ї та школи.

Схарактеризовано переваги й недоліки окремих механізмів організації Інтернет-взаємодії сім'ї і школи, як-от: Всеукраїнська безкоштовна освітня мережа «Щоденник.юа», проект «Електронний журнал», глобальна пошукова мережа, електронна пошта, сайт школи, освітні форуми, проекти, телеконференції й чати, стільниковий зв'язок, електронна газета, пропускні термінали, відеокамери.

Ключові слова: взаємодія сім'ї і школи, організація взаємодії, Інтернет, механізми організації Інтернет-взаємодії сім'ї і школи.

Постановка проблеми. У державній національній програмі «Освіта. Україна XXI століття» серед пріоритетних напрямів реформування освіти відзначено, що в основу національної школи мають бути покладені такі чинники: принцип єдності сім'ї та школи, наступності та спадковості поколінь, організація родинного виховання та освіти. При цьому програма орієнтує на те, що «школа має продовжувати родинно-сімейне виховання, працювати в тісному контакті з батьками, налагоджувати взаємозв'язок між школою і родиною, бо це – основа, передумова підвищення активності навчання та виховання» [3].

Побудувати повноцінну національну школу без родинного виховання, активної участі й підтримки батьків неможливо. Адже саме сім'я і школа створюють оптимальне навчальне середовище для вільного та повноцінного розвитку особистості школяра. Взаємодія сім'ї і школи є важливою умовою ефективної навчально-виховної роботи, спрямованої на створення атмосфери доброзичливості і взаєморозуміння, з опорою на народні та сучасні педагогічні надбання, національну і світову культуру, вселюдські і національні моральні цінності.

Організувати взаємодію школи і сім'ї, батьків і вчителів, батьківського комітету й адміністрації школи з метою повноцінного навчання, виховання, розвитку і становлення дитини – завдання дуже складне в умовах тотальної зайнятості як учителів, так і батьків. Тому на часі пошук таких засобів зв'язку між двома надважливими інститутами виховання, які б за умов збереження часу давали можливість ефективної комунікації і взаємодії. Інноваційність, гнучкість та творчість у визначенні нового бачення взаємодії школи і сім'ї закладає підвалини для становлення закладу як громадсько-активної відкритої школи, розширює коло партнерів у виконанні завдань формування підрастаючої особистості.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Взаємодію школи і сім'ї досліджували Т. Алексєєнко, С. Аметова, О. Докукіна, І. Зверева, В. Кириченко, Г. Ковганич, Г. Лактіонова, Л. Міщик, В. Оржеховська, І. Трубавіна та ін. [1; 4; 8].

Практика взаємодії школи й сім'ї в останні роки схарактеризована А. Ахаяном, З. Бушміною, Н. Журбою, Т. Кравченко, В. Машаровою, В. Пантіним та ін. [5; 6; 7; 8].

Однак можливості Інтернету в організації взаємодії сім'ї і школи **предметом** окремої розвідки не були, тому ми й зупинимось саме на цьому засобі взаємодії.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі внаслідок недостатності часу на спілкування з дітьми, завантаженості як батьків, так і учителів усе більшого значення набувають нові форми взаємодії сім'ї й школи.

У цій ситуації доцільно використовувати новітні форми та методи продуктивної взаємодії сім'ї та школи, які дали б змогу підвищити

педагогічну культуру батьків, знаходити механізми спільної взаємодії, враховувати специфіку та інтереси сучасних дітей. Партнерські стосунки між вчителями та батьками повинні бути міцними та різнобічними, адже саме в шкільні роки формується не тільки інтелектуальна основа особистості, але й її моральні якості.

Українська вчена О. Докукіна схарактеризувала структуру взаємодії сім'ї і школи, до якої вона включає: педагогічну діагностику родини; визначення цілей і завдань спільної роботи; підвищення готовності батьків до взаємодії зі школою; організацію різних форм спільної роботи; стимулювання участі педагогів і батьків у погодженні і взаємозумовлених діях родини і школи; корекцію спільної діяльності [4, с. 60].

Усе це дає змогу виділити такі етапи встановлення взаємодії сім'ї та школи:

- ознайомлення учасників взаємодії з її метою (правами та проблемами дитини, правами і обов'язками сім'ї та школи);

- вивчення школою сім'ї, а сім'єю – школи в межах прав та обов'язків учасників педагогічного процесу; виявлення можливостей і недоліків мети взаємодії, обговорення їх і вироблення спільного плану дій, залучення до його виконання;

- створення умов для взаємодії сім'ї, школи; формування позитивного ставлення до взаємодії учасників;

- організація та здійснення взаємодії у різних формах;

- контроль за здійсненням взаємодії з усіх сторін, корекція цього процесу [1].

Виходячи з цього, основний зміст зазначеної роботи включає:

- ознайомлення батьків із методикою виховання, з етапами фізіологічного і психічного розвитку дітей;

- ознайомлення з нормативними актами і документами в галузі освіти;

- спільні заняття батьків із дітьми (гуртки, секції, студії). Участь батьків у справах школи (походи, екскурсії);

- залучення до оцінювання рівня вихованості дітей;

- проведення спільної оздоровчої роботи сім'ї і школи;

- матеріально-фінансову допомогу школі, класу (благодійність, спонсорство);

- спільне планування й аналіз виховної роботи.

При цьому умовами успішної співпраці школи і сім'ї будуть:

- інформованість батьків про шкільне життя, про освітній процес, про всі можливості, які сім'я може використовувати для освіти своєї дитини;

- залучення батьків до життя школи;

- узгодженість у підході до дитини;

- кваліфікована допомога та підтримка у складних життєвих та педагогічних ситуаціях.

Забезпечити реалізацію визначених умов, організувати активну взаємодію педагогічного й батьківського колективів як рівноправних

партнерів, сприяти розвитку педагогічної культури батьків найбільш реально в сучасних умовах за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Використання Глобальної мережі як джерела інформації роблять освітній процес яскравим, цікавим для учня, батьків, педагогів. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації співпраці сім'ї і школи сучасні учені називають Інтернет-взаємодією, характеризуючи позитивні сторони цього процесу. Так, А. Ахаян переконаний, що Інтернет-взаємодія суб'єктів освітнього процесу впливає на розвиток пізнавальної активності учнів; застосування нових освітніх технологій спонукають сім'ю брати активну участь у житті школи; реалізація ідеї Інтернет-взаємодії залежить від орієнтації нормативної бази освітньої установи на стимулювання вчителів, що реалізують Інтернет-взаємодію; організація взаємодії суб'єктів освітнього процесу в мережі Інтернет вимагає високого рівня ІКТ-компетентності і учителів, і батьків. Інтерес до Інтернет-взаємодії в батьків помітно зростає при органічній комбінації очного й дистанційного форматів (діалогу при безпосередньому контакті й у мережі Інтернет), причому другий спосіб контакту сприймається ними як підтримка у вихованні власної дитини [6].

Однак можливості мережі Інтернет полягають не тільки у наданні оперативної інформації, але й у використанні його як актуального засобу комунікації. У ролі такого засобу Інтернет надає широкий спектр можливостей з організації взаємодії сім'ї і школи (освітні форуми, телеконференції, чати й ін.), що приваблюють як змістом, так і самим процесом комунікації. Така взаємодія реалізується у зарубіжній освітній практиці з 90-х років минулого століття, в Україні такий спосіб організації взаємодії лише починає набирати популярності.

Сьогодні істотно розширюються межі і можливості взаємодії сім'ї і школи за рахунок використання різноманітних мережевих технологій, у тому числі Інтернет-технологій зв'язку. Сучасні Інтернет-технології покликані зробити взаємодію сім'ї і школи зручною, швидкою, безперервною і психологічно комфортною, що, своєю чергою, впливає на ефективність взаємодії сім'ї та школи.

Основними видами подібного спілкування є: ознайомлення із сайтом школи, електронний журнал, електронний щоденник, стільниковий зв'язок, електронна пошта.

Схарактеризуємо більш розлого окремі механізми організації Інтернет-взаємодії сім'ї і школи:

- *Всеукраїнська безкоштовна освітня мережа «Щоденник.іа»* (<http://shodennik.ua/>) [2]. Мережа формує унікальне електронне середовище для вчителів, учнів та їх батьків. Проект працює за підтримки Міністерства освіти і науки України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, регіональних адміністрацій, управлінь освіти. Зокрема, мережа надає актуальну, доступну інформацію для батьків про оцінки, пройдені теми, домашні завдання, дисциплінарні стягнення й заохочення. У мережі можна отримати детальну інформацію про успішність своєї дитини з кожного предмету, є можливість проведення віртуальних батьківських зборів. Через

електронний щоденник педагог має можливість повідомити особисто батьків кожного учня про дисциплінарні порушення, про невиконання домашніх завдань, запросити на співбесіду й, навпаки, відзначити позитивну динаміку в школяра.

І хоча це найбільша освітня мережа в Україні, яка надає свій функціонал на безкоштовній основі, все ж відсоток відвідування зазначеного сайту дуже малий. На сьогодні до мережі підключено 10 620 шкіл, 1 028 430 учнів, 148 514 вчителів, 253 060 батьків [2]. Така мала кількість включення батьків пояснюється недостатньою комп'ютерною грамотністю, батьківською інертністю, стереотипністю. Ще одним недоліком є те, що вступити до мережі можна лише за умови, якщо школа підключена до проекту.

- *Проект «Електронний журнал»* (<http://ukrschools.com.ua/>) створений для всіх учасників навчального процесу: вчителів, учнів та їх батьків [9]. Зовнішній вигляд системи максимально наближений до класного журналу та щоденника. Всі розділи «Електронного журналу» прості, зручні у використанні та інтуїтивно зрозумілі. Для батьків система дає можливість контролю успішності навчання, контролю домашніх завдань. За бажанням батьків активується послуга SMS-сповіщення у разі невідвідування дитиною занять. Чат із вчителем, можливість поставити вчителю питання й отримати на них відповіді. Можливість вчасно дізнатися про батьківські збори та інші події в школі. Недоліком є те, що система платна і доступна окремим школам і фінансово забезпеченим батькам.

- *Глобальна пошукова мережа, Інтернет, електронна пошта, сайт школи.* Інформативне, оперативне джерело інформації, широкий спектр комунікації, підвищення якості освіти й виховання. Знайомство з необхідною інформацією про школу та її роботу (документація, заходи тощо).

До недоліків знову ж таки відносимо малий відсоток відвідування сайту школи, що пояснюється недостатньою комп'ютерною грамотністю, недостатньою поінформованістю батьків, неадекватною реакцією на вимоги навчального закладу.

- *Освітні форуми, проекти, телеконференції й чати.* Надають можливість швидкого розв'язання проблем, сприяють розвитку міжкультурної й мовленнєвої компетентності. До недоліків відносимо неготовність освітніх установ до широкого запровадження й використання таких видів взаємодії на сучасному етапі.

- *Стільниковий зв'язок.* Швидка поінформованість учасників освітнього процесу (адміністрації школи, батьків про актуальне положення навчального процесу (успішність, поведінка, інформація про батьківські збори й шкільні заходи). Недоліком є фінансові вкладення у можливість такого процесу взаємодії.

- *Електронна газета.* Цікава форма спілкування (спільний інтерактивний продукт учителів, батьків та учнів). Незважаючи на всі складності, має досить багато позитивних сторін: швидкий доступ до

необхідної інформації про роботу школи, до нормативних документів тощо: перегляд різних відеоматеріалів, світлин, ознайомлення з досягненнями школи й її учнів; налагодження більш тісної взаємодії сім'ї і школи в процесі навчання й виховання. Недолік – мала кількість інформації, мале залучення зацікавлених організаторів.

- *Пропускні термінали. Відеокамери.* Позитивом є можливість поінформованості батьків про знаходження дитини в школі упродовж навчального дня. Недолік – недостатнє фінансування. Дуже важливо, щоб процес інформування батьків про знаходження дитини в школі починався з порогу школи, де встановлюються пропускні термінали, камери спостереження, установлені в різних приміщеннях, фіксують перебування учня в навчальному закладі й здатні надати інформацію про знаходження дитини упродовж навчального дня.

Як бачимо, загальним недоліком широкого запровадження схарактеризованих вище способів взаємодії школи і сім'є є низька ІКТ-компетентність учителів і батьків, недостатня комп'ютерна грамотність батьків. Школи по-різному вирішують ці проблеми. Найбільш часто організовується просвітницька робота серед батьків у плані використання всіх можливих електронних засобів взаємодії. Проводяться різноманітні дистанційні конференції для батьків і їх дітей.

На жаль, вирішення подібних проблем в основному лягає на школу. Якщо батьки недостатньо інформовані про роботу школи, то не можуть адекватно реагувати на вимоги, які висуває школа (наприклад, незнання про існування договору між школою й батьками учня і відповідно невиконання статуту, прийнятого в школі). Батьки можуть не знати про переваги для їхніх дітей (наприклад, про переваги участі в різних конкурсах, конференціях тощо).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, здійснений аналіз дає підстави для висновку, що інформаційні технології виходять на перший план у встановленні взаємодії між сім'єю й школою, тому що мають більший ресурсомісткий потенціал і дають змогу сприяти розвитку взаємодії педагогів і батьків в інтересах розвитку особистості дитини.

Перспективою подальших розвідок вважаємо створення й оцінку ефективності системи взаємодії сім'ї і школи, заснованої на активній взаємодії педагогічного й батьківського колективів як рівноправних партнерів, сприяння розвитку педагогічної культури батьків за допомогою можливостей Інтернету.

Список використаних джерел:

1. Аметова Є. Р. Про значення сім'ї у формуванні вільної особистості дитини / Є. Р. Аметова // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 2. – С. 36–43.
2. Всеукраїнська безкоштовна освітня мережа «Щоденник.ua» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shodennik.ua/>. – Заголовок з екрану.

3. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). – К. : Радуга, 1994. – 62 с.
4. Докукина Е. М. Взаимодействие школы и семьи в формировании нравственных основ поведения младших школьников / Е. М. Докукина. – К. : Институт педагогіки АПН України, 1993. – 152 с.
5. Журба Н. Н. Историко-педагогический обзор проблемы взаимодействия семьи и школы / Н. Н. Журба // Научно-теоретический журнал «Научное обеспечение системы повышения квалификации кадров». – 2010. – № 3 (5). – С. 92–96.
6. Машарова В. А. Влияние интернет-взаимодействия в образовании на развитие познавательной активности учащихся / В. А. Машарова, А. А. Ахayan // Письма в Эмиссия. Оффлайн (The Emissia.Offline Letters): электронный научный журнал. – 2011. – № 12, ART. 1695. URL: <http://www.emissia.org/offline/2011/1695.htm>.
7. Машарова В. А. Состояние интернет-взаимодействия субъектов образовательного процесса в массовой практике школ / В. А. Машарова // Письма в Эмиссия. Оффлайн (The Emissia.Offline Letters): электронный научный журнал. – 2011. – № 8 (Август), ART. 1634. – URL: <http://www.emissia.org/offline/2011/1634.htm>.
8. Оржеховська В. М. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології і моделі: навч. практико-зорієнтований посібник / В. М. Оржеховська, В. І. Кириченко, Г. Г. Ковганіч. – Х. : Видавництво «Точка», 2007. – 192 с.
9. Проект «Електронний журнал» / Режим доступу: <http://ukrschools.com.ua/>. – Заголовок з екрану.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Ametova Ye. R. Pro znachennia simi u formuvanni vilnoi osobystosti dytyny [About the importance of family in the formation of an independent personality of the child] / Ye. R. Ametova // Pedahohika i psykhohiia. – 2006. – № 2. – S. 36–43. (in Ukrainian)
2. Vseukrainska bezkoshtovna osvitnia merezha «Shchodennyk.ua» [All-Ukrainian educational network “Diary.ua”] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://shodennik.ua/>. – Zaholovok z ekranu. (in Ukrainian)
3. Derzhavna natsionalna prohrama «Osvita (Ukraina KhKhI stolittia) [The state national program “Education” (Ukraine XXI century)]. – К. : Raduha, 1994. – 62 s. (in Ukrainian)
4. Dokukina E. M. Vzaimodejstvie shkoly i sem'i v formirovanii нравstvennyh osnov povedeniia mladshih shkol'nikov [Collaboration between schools and families in formation of the moral foundations of the behavior of junior pupils] / E. M. Dokukina. – К. : Institut pedagogiki APN Ukraїni, 1993. – 152 s. (in Russia)
5. Zhurba N. N. Istoriko-pedagogicheskij obzor problemy vzaimodejstvija sem'i i shkoly [Historical and pedagogical overview of the problem of interaction of family and school] / N. N. Zhurba // Nauchno-teoreticheskij zhurnal «Nauchnoe obespechenie sistemy povysheniia kvalifikacii kadrov». – 2010. – № 3 (5). – s. 92–96. (in Russia)

6. Masharova V. A. Vliianie internet-vzaimodejstvija v obrazovanii na razvitie poznavatel'noj aktivnosti uchashhihsja [The impact of online interaction in education on the development of cognitive activity of students] / V. A. Masharova, A. A. Ahajan // Pis'ma v Jemissija. Offlajn (The Emissia.Offline Letters): jelektronnyj nauchnyj zhurnal. – 2011. – № 12, ART. 1695. URL: <http://www.emissia.org/offline/2011/1695.htm>. (in Russia)
7. Masharova V. A. Sostojanie internet-vzaimodejstvija sub"ektov obrazovatel'nogo processa v massovoj praktike shkol [State of the Internet interaction of subjects of educational process in the mass practice of schools] / V. A. Masharova // Pis'ma v Jemissija. Offlajn (The Emissia.Offline Letters): jelektronnyj nauchnyj zhurnal. – 2011. – № 8 (Avgust), ART. 1634. – URL: <http://www.emissia.org/offline/2011/1634.htm>. (in Russia)
8. Orzhekhovska V. M. Vzaiemodiia navchalnoho zakladu i simi: strategii, tekhnolohii i modeli [Interaction of educational institution and family: strategies, technologies and models] : navchalnyi praktiko-zorієntovanyi posibnyk / V. M. Orzhekhovska, V. I. Kyrychenko, H. H. Kovhanych. – Kh. : Vydavnytstvo «Tochka», 2007. – 192 s. (in Ukrainian)
9. Proekt «Elektronnyi zhurnal» [The project «Electronic journal»] / Rezhym dostupu: <http://ukrschools.com.ua/>. – Zaholovok z ekranu. (in Ukrainian)

Аннотация. В статье охарактеризованы возможности Интернета в организации взаимодействия семьи и школы; раскрыта структура взаимодействия семьи и школы, выделены этапы установления взаимодействия семьи и школы, проанализировано основное содержание этой работы, вычленены условия успешного сотрудничества школы и семьи.

Выяснено, что современные Интернет-технологии призваны сделать взаимодействие семьи и школы удобным, быстрым, непрерывным и психологически комфортным, что влияет на эффективность взаимодействия семьи и школы.

Охарактеризованы преимущества и недостатки отдельных механизмов организации Интернет-взаимодействия семьи и школы, как-то: Всеукраинская бесплатная образовательная сеть «Дневник.ua», проект «Электронный журнал», глобальная поисковая сеть, электронная почта, сайт школы, образовательные форумы, проекты, телеконференции и чаты, сотовая связь, электронная газета, пропускные терминалы, видеокамеры.

Ключевые слова: взаимодействие семьи и школы, организация взаимодействия, Интернет, механизмы организации Интернет-взаимодействия семьи и школы.

Summary. In the article the characteristics of the Internet to the organization of interaction of families and schools are characterized; the structure of the relationships between families and schools is lighted, the stages of establishment of cooperation of family and school are defined, the main

content of this work is analyzed, the conditions of successful cooperation of school and family are shown.

It is determined that modern Internet technologies are created to make the interaction between family and school more comfortable, rapid, continuous and psychologically comfortable, that in its turn affects the efficiency of family and school interaction.

Such advantages and disadvantages of some organizational mechanisms of family and school Internet interaction like: nationwide free educational network "Dairy.ua", project "Electronic journal", global search network, E-mail, school website, educational forums, projects, teleconferences and chats, cell phones, electronic newspaper, bandwidth terminals, video cameras are given.

Key words: family and school interaction, the organization of interaction, Internet, organizational mechanisms of family and school Internet interaction.

Стаття надійшла до редакції 04.10.2016

О. М. Павелків

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЙНІЙ ТА ВИХОВНІЙ РОБОТІ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація. У статті аналізується проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій в організаційній та виховній роботі класного керівника. Встановлено, що вдосконалення роботи класного керівника має відбуватися паралельно з розвитком всіх інших сторін життя соціуму для того, щоб навчально-виховний процес у школі не йшов врозріз із сучасними технологіями, а вмiло з ними поєднувався. З'ясовано, що для ефективного вирішення організаційних та виховних завдань класним керівником необхідно мати у школі розвинуте інформаційне середовище, яке об'єднує різні інформаційні ресурси структурних підрозділів навчального закладу та забезпечує їх однакове використання. Доведено, що використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності класного керівника спрямоване на отримання конкретних результатів: формування інформаційної культури учнів та педагогічних працівників, забезпечення їх інформаційних потреб; інтенсифікацію навчання і виховання; удосконалення інформаційно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу; розвиток і підтримку функціонування єдиного інформаційного освітнього середовища, надання доступу учням, вчителям, адміністрації та батькам до вітчизняних і світових інформаційних ресурсів.

Ключові слова: освітнє інформаційне середовище, інформаційно-комунікаційні технології, загальноосвітній навчальний заклад, класний керівник, навчально-виховний процес, педагогічна діяльність.